

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ

Панна Олімпія

Рисунки В. Гаврилюка.

Коли я спровадився до цього мешкання? Це було тому майже чотири роки. Я розіклав речі у двох свіжо розмальованих кімнатах, заклав руки за спину і глянув крізь вікно вниз, на подвір'я. Скільки разів доводилось пізніше глядти туди! Якась магічна сила тягнула мене завжди до вікна, хоч там унизу, пожалася Боже, не було ані ліску евкаліпту, ані морського побережжя, ані навіть самотнього дерева, що окривлювало б своїми гатузками банальність закопченого одвірку й однomanітність двох сірих, старомодних віконниць. Крім них? Ніколи не бракувало мені фантазії. Оці рядки кольорового білля, що серед удушивого запаху гарячої пари, розтягались тут від вікна до вікна на довгих серпентах мотузза, завжди викривляли мені уста гримасою усміху і я нераз торочив поміж зубами: „Я ніби в Італії”...

Подвір'я жило своїм життям. Помінаю котів і звичайні баб-кумок. Іх скрізь багато. Але панна Олімпія, яка жила тут напроти мене у куточку подвір'я, саме там, де крізь вузькі пошарпани часом і брудом двері, вливався у подвір'я струмок людей із „світа”, а крізь заржавілу грата просто у канал звичайні помії — була небудінним явищем. Не, щоб була гарна і чепурна. Нехай її звучне ім'я не буде притокою до непорозумінь. Може була гарна колись, дуже давно, але тоді, коли я вперше пізнати її, була вона вже тільки старою жінкою, майже бабусею, якби не таєма енергія життя, що горіла в неї завжди, як довго памятаю її міле, трохи нервове обличчя.

Пізнати я її зовсім випадково. Післанець із крамниці, таке не дуже второпнне, ще зовсім молоде хлопя, шукаючи її попав аж до мене на І-ий поверх. Треба було провести недотепу вниз, до панни Олімпії.

Вона стояла вже на порозі своєї кімнати, взялася руками під боки і нетрепливо постукувала ногою.

— Яка нездара — говорила вона сильно подразненим голосом — адже мешкаю вже тут стільки років! Не знає де я мешкаю!

Інтонація цього „я” заставила мене. Це не було ані самопевнення, а сібелюбів, ані скромності примирливої істоти. Щось нове обійшлося об мої вуха.

— О, спасибі, пане редактор — звернулася до мене. — Ви були ласкаві.

Я поклонився її і хотів відйті, але задержали мене її слова.

— Але ж де мій другий пакунок? Подумайте пане редактор, цей недотеп не приносі мені моїх сорочок. Що з ними сталося?

Я пробував заспокоїти її.

— Адже ж важко подумати, щоб пропали панно Олімпіє. Знайдуться. Може вже доглянули у крамниці по-мілку і за пів години дістанете все в порядку.

Панна Олімпія не давалася так легко заспокоїти.

— Яке ледацьо — тупцяла на одному місці — мої новесенькі сорочки з лілійовими монограмами! Невже не побачу їх уже ніколи? З останнього стягнулася я, щоб їх купити... Чого стойш? — скрикнула нараз не своїм голосом.

Я втиснув заляканому післанцеві маму ніклеву monetу у руки.

— Біжи мерцій, приказав я йому, принеси, що забув — і пхнув його у двері.

Я пробував ще потішати її.

— Ви легковірні, ви не знаєте людів. Вони ж засідаються на чужу кризу, щоб тільки украсти, пограбувати. Боже, мої прекрасні, новесенькі сорочки!

Зрозуміте, мені ніякovo було відходити.

За хвилину я був уже в її кімнаті. Усе тут було менше-більше так, як я цього сподівався, обсеруючи кімнатку з моєgo вікна. Над дверима такав гординник з тігарицями і деревляні заузька саме вистрибнула зі своєї скриночки, щоб викувати годину. Поміж пецею і ліжком стояв малий бамбусовий параванчик, цілий понятканий колірними листівками, на стінах сірили виблідлі фотографії, а на окремому столику у кутку горіла перед статуєю Богоматері мала лямпадка. Смеркало і статуєтка кидала на стіну надмірно велику і рухливу тінь. У протилежному кутку, у сітких, рисувався величезний тулуб ліжка застеленого високо підгору подушками і ковдрами і прикритого мережаним наскрізь. Біля печі темніли двері до мініатюрної кухонки. Кілька сильно потертих плюшових мебеліків доповнювали картину.

Чи повірите, що у цій кімнаті проходів я опіся неодну годину? Не зрахую скільки разів частвувала мене за-пашиною кавою. Кава пані Олімпії була просто чудова, без крихіткі цикорії і

з тою грубою, солодкою сметанкою, що смакує, як вибагливий крем.

Як виглядали ці мої візити у неї? Без квіток, красномовства, але й без довішних мовчанок. Звичайно сиділи ми у півсутінках малої лямпадки Богородиці, або у сітиках вечірнього подвіря. Я леліяв на кінчиках уст спомин доброй, запашної кави, а дим з моєї папіроски накладав на полотно скромної, стародівоцької домівки сіри плями якоїсь навпів прозорої, астральної мряковини, а вона... Балакала.

зойкнула сусідка і зачинила машину. Трохи здивована глянула на мене.

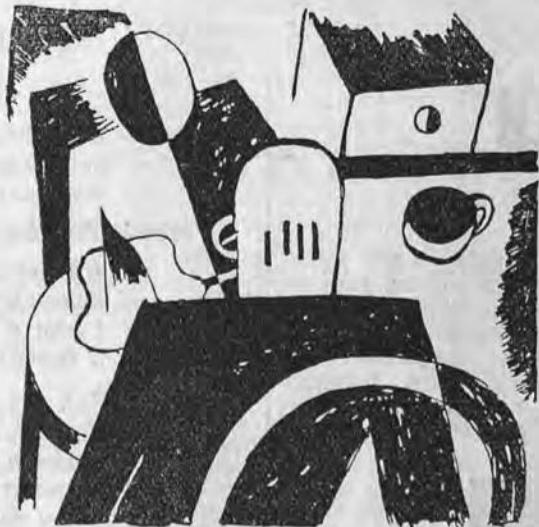
Потерла сірника, потім довго шукала чогось біля кухні.

— Чуете?, — піднесла нараз палець до уст.

Я виразно почув якийсь жалісний стогн.

— Так стогнати вміє тільки вона одна, впевняю я вас. Подумати, звідки береться в неї стільки енергії!

— Może їй чого треба? — зважився я.

Ось сидимо, у півсутінках і розмовляємо про всячину, але розмова рветься, надто багато мовчу занятій моїми думками. Нарах панна Олімпія — глип у вікно, посокочила з місця і причепилася обличчям до шиби. Ці її руки аж надто добре мені відомі. Саме крізь це вікно обсервувала вона життя своїх сусідів. Це було називаніше її щоденне заняття. Знечевя панна Олімпія записала пронизливо:

— Нещастя! Яке нещастя!

Одночасно її доволі довгий носик аж загнувся притолочений до шиби. Я скопився з місця і що бачу? Молодий син сусідки цілу, може й обіймає, зовсім таки не стару дівчину. Була весна і в обличчі цього весняного акту кохання лиховісний оклик панни Олімпії видавався мені аж надто парадоксальний. Я вибухнув поза її спиною сальвою ретогу.

Обернулася і прошибла мене суворим поглядом. Ми мовчали посідали за столик, я тихий і збентежений як молодий студент.

— Ви смієтесь, сказала по хвилині, але чи не правдиве це нещастя? Молодий син ледацьо, замість учиться, працювати... I вона, яксь там незнані з вуличного ринчотка, попсована до кісток. I що з цього виросте, пити я вас?

Сьогодні признаю, що у цій аргументації панни Олімпії було багато здорового глазду. Моральність людей залежить здебільша від гостроти кута наших посважених обсерваций. Але тоді? Контраст скоботав мене у горлі.

Кілька місяців після нашого знайомства, панна Олімпія стала нездужати. Болі у ногах, духота, памороки, пропасніця. Найбільше лихо, що панні Олімпії неодного було треба, а самін хто допоможе? Хто подасть, обмінє, прилаштує, нагодує?

Ніколи не мав я хисту до самаританської служби, зрештою, якже було мені спати у стародівоцькій кімнаті? Вся камінниця здрігнулася від обурення.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Ніколи не мав я хисту до самаританської служби, зрештою, якже було мені спати у стародівоцькій кімнаті?

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слози старих істот.

Спала сусідка — мати того молодого студента-ледацьо, що такий могутній крик обурення видер з грудей панни Олімпії. Завдання не було легке. Хвора ввесь час постогнувала, вертілася на ліжку, будила і дорікала. Додайте слізки, ті слізки, що плинути, коли тратимо надію на життя аж хочемо, найгарячіші слоз

двері до кімнати панни Олімпії. Прийшлося їх виважувати, бо небішка все їх добре наніч зачиняла. Нарешті подалися двері.

У цьому місці їх оповідання набрало рельєфності. Уже ніодно зайве слово не падало. Навіть ті, що чули раніше все у подробицях, слухали в друге і втретє, з запертим віддихом.

Так, панна Олімпія лежала тут, у тих дверях, що ведуть до її кухонки. Я наче бачив її ще тут простягнутою на землі з мідяною позолотою сяйва лямочки на викривлених жахом устах. В обіймах конвульсійно затискала цю щітку. Можливе, здогадувалися лъкатори, що вночі вставала з ліжка, з пересоння, у півсутінках, відчиняла двері до кухонки. Певне держала тоді тую порцелянову посудину, що її пощерблени останки розсіяні ось тут на землі. І тоді, треба уявити собі жах панни Олімпії, у темній кухонці замаячилася перед нею сильветка бандита.

— Так, я-ж зразу думав, ця смерть не була природна, — викрикнув я і поточив тріумфальним поглядом довкола.

Тоді тицьнули мені оцю щітку під очі.

— І як ви не замітили, пане редактор, гляньте!

Справді, хтось, мабуть на збитки, вбрав щітку у пару штанів та ще на клав старий, вимятій капелюх на верх.

Це незвичайне страховощ побачила бідна Олімпія вночі у своїй кухонці і налякалася його так, що вмерла.

Я запримітив, що сусідка відвітав обличчя до стіни. Трохи згодом довідався я, що капелюх і штани були власністю її сина.

Тепер знову, після цього дефінітивного вияснення, всі замовкли. Позбавлена німбу таємності смерть старої Олімпії, була не менше страхіглива. Дехто склипував тихцем і виходив із кімнати. Для мене було ясно, що смерть взяла панну Олімпію хитрощами, бо у бою віч-на-віч ніколи була її не подолала.

Гізно вінч, коли у примарній темряві нашого будинку якийсь далекий годинник бив третю годину, я думав ще про того англійця, що чудом спасся, коли потопали Тітанік і Люсітанія, але вмер, похованувши на камінчику гірського потока. І його, як нашу Олімпію, взяла смерть штудерною засідкою, як люди беруть у тенета дикого, зухвалого хижака.

На другий день, була саме неділя, сиділи ми знову довкола панни Олімпії в її невеличкій кімнатці. Вона лежала тепер зодягнена у найпарандішну свою сукню. Руки ніби з воску, мала перехрещені навколо малого, дерев'яного хрестика. Один палець завжди ще показував на щось у кімнаті і я подумав, що він погрожуватиме так комусь і в могилі.

Ми всі мовчали пригноблені крім сусідки з I-го поверху, що одноманітно шептала молитви. Саме мав столяр надіслати домовину і ми всі чекали на ній, одні тому, щоб покласти туди жмут осінніх квіток, інші (це були здебільша старші жінки), хотіли привезти Олімпії на вічну дорогу кілька святих образків і четки.

Нараз звернув я увагу, що якась далека своячка небішки порпалась у комоді, перевертала речі і шелестіла паперами. Я мимоволі згадав, що цього обличчя, з русявими пучками волосся по боках, я не бачив раніше ніколи у будинку. Чи стягнуло її сюди тіло, що тхло вже тлінню, чи ця купка висірілого лахміття?

Знечевя почали ми незнаний нам близче звук голосу цієї чужої. Навколошках біля комоди, з засукачими рукавами і з пожовклим папером поміж довгуватими, нервовими пальцями, підвезла нараз широко поширені очі на нас і прогомоніла голосом, що затремтів від великого зачудування:

— Вона поховала двох чоловіків! Це просто неймовірне!

Така була остання несподіванка панни Олімпії, приготовлена нам на день її похорону.

Жовтень, 1935.